

**ХЕРСОНСЬКИЙ ЦЕНТР ПОЗАШКІЛЬНОЇ РОБОТИ
ХЕРСОНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ (ХЦПР ХМР)**

пр-т Текстильників, 6-а, м. Херсон, 73002,
e-mail: "hcpr" <hcpr_hmr@ukr.net>, Код ЄДРПОУ 24957122

УХВАЛЕНО

засідання педагогічної
ради Херсонського Центру
позашкільної роботи
Херсонської міської ради
протокол № 1 від 23.05.2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

директор Херсонського Центру
позашкільної роботи
Херсонської міської ради

Олена ТАТАРОВСЬКА
наказ № 7 від 26.05.2023

**Навчальна програма з позашкільної освіти
художньо-естетичного напрямку
зразкового художнього колективу системи
Міністерства освіти і науки України
ансамблю народної пісні «Веснянка»**

8 років навчання

Укладач:
керівник гуртка
Наталя ДУНАЄВА

2023.05.26

Пояснювальна записка

Ефективним засобом естетичного виховання є музика – чудове джерело мудрості й краси. Вона комплексно впливаючи на дитину, її внутрішній світ, посідає особливе місце в житті, зміцнюючи психічний та фізичний стан, впливає на інтелектуальний розвиток, збагачує емоції. Слухаючи музику та навчаючись співу, дитина вчиться розуміти звуки, їх різницю, виразність, пізнавати прекрасне і піднесене, розвивається творчий смак і творчий потенціал. Обов'язково потрібно знайомити дитину з народною піснею та музичними інструментами, з їх допомогою дитина пізнає культуру свого народу. Тому розроблена з досвіду роботи авторська програма ансамблю народної пісні «Веснянка» має на меті втілити всі ці засоби в життя.

Актуальність програми дитячого ансамблю народної пісні полягає в тому, що саме народна пісня допомагає глибше пізнати особливості внутрішнього світу народу, його психологію, секрети народної творчості.

Діяльність ансамблю народної пісні має багато напрямків. Це, насамперед, вивчення й збереження народно - пісенної творчості, обрядів і звичаїв, дитячого фольклору, а також відтворення (виконання) кращих зразків пісенної творчості. Його різножанровість збагачує дітей, розвиває їхню самодіяльну творчість і фантазію.

Програма дитячого ансамблю народної пісні **реалізується** в зразковому художньому колективі ансамблю народної пісні «Веснянка» Херсонського Центру позашкільної роботи Херсонської міської ради. Програму **розроблено на основі** «Програми дитячого фольклорного колективу», яку рекомендовано Міністерством освіти і науки України (лист Міністерства освіти і науки України №1/11-5303 від 18.07.2007р.).

Новизна програми полягає в удосконаленні форм і методів роботи, більш поглиблено і розширено навчально-тематичні плани, теоретичні та практичні питання змісту програми: основи музичної грамоти, основи ансамблевого співу, розширено репертуар.

Метою програми є удосконалення процесу формування музично-естетичної культури особистості засобами ансамблю народної пісні.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

- *пізнавальної*, що забезпечує ознайомлення з поняттями та знаннями народнопісенної творчості нашого народу; особистої манери виконання;
- *практичної*, що сприяє оволодінню навичками виконання кращих зразків народнопісенної творчості українців;
- *творчої*, що забезпечує формування творчих здібностей, музичного мислення, вокального слуху та голосу, формування почуття ритму, розвиток, виконавської майстерності;
- *соціальної*, що сприяє вихованню дбайливого та шанобливого ставлення до народних традицій, сценічної культури, національної свідомості; формування естетичного смаку, популяризації жанру народної пісні.

Вік вихованців від 6 до 17 років. Робота в ансамблі розподіляється за віком вихованців та рівнем їхньої підготовки на три рівні: початковий (6-8 років), основний (9-13 років) та вищий (14-17 років).

Програма розрахована на 8 років навчання:

1-й рік - початковий рівень, I рік навчання – 144 год. на рік, 4 год. на тиждень;

2-й рік - початковий рівень, II рік навчання – 144 год. на рік, 4 год. на тиждень;

3-й рік - основний рівень, I рік навчання – 216 год. на рік, 6 год. на тиждень;

4-й рік - основний рівень, II рік навчання – 216 год. на рік (144 групових, 72 год. індивідуальних);

5-й рік - основний рівень, III рік навчання – 216 год. на рік (144 групових, 72 год. індивідуальних);

6-й рік - основний рівень, IV рік навчання – 216 год. на рік (144 групових, 72 год. індивідуальних);

7-й рік – вищий рівень, I рік навчання – 216 год. на рік (144 групових, 72 год. індивідуальних);

8-й рік - вищий рівень, II рік навчання – 216 год. на рік (144 групових, 72 год. індивідуальних).

Програма початкового рівня передбачає розвиток інтересу до пісенної культури українського народу; знайомство і оволодіння навичками вокального дихання, розвиток метро ритмічного почуття, артикуляційних та дикційних навичок. Діти знайомляться з основами музичної грамоти: музичними інструментами, нотним станом, тривалістю, звуковисотністю та динамікою.

На основному рівні вихованці знайомляться з календарним репертуаром народних пісень, музичними жанрами та їх класифікацією. Вивчають будову голосового апарату. Знайомляться з інтервалами, мажором та мінором, хроматичною гамою та тризвуками. З другого року навчання вводиться теоретичний курс основ ансамблевого співу, у якому діти знайомляться з типами та видами ансамблів; регістрами співацьких голосів та робочим діапазоном. Знайомляться з правильним звукоутворенням, звуковеденням, нюансами та штрихами. Діти поступово оволодівають навичками двоголосного співу на основі канонів, та практичних двоголосних вправ, та співу без супроводу. Продовжують удосконалювати навички правильного вокального дихання, ланцюгового дихання, розвивають чітку артикуляцію та дикцію.

Вищий рівень передбачає загальне закріплення і втілення знань і навичок попередніх років навчання, більш поглиблено ставиться акцент на виконавську майстерність за для досягнення високих результатів. Діти набувають навичок триголосного співу, та співу без супроводу.

Програма дитячого ансамблю народної пісні включає наступні теми роботи: навчально-виховна, вокально-ансамблева, концертно-масова.

Репертуар колективу добирається відповідно до кожної з вікових категорій, творчої працездатності та виконавських здібностей учасників.

Пісні можуть виконуватися як під супровід, так і без нього. Супроводом може бути акордеон, фортепіано або інший музичний інструмент, а також використовуються фонограми. До репертуару входять українські народні пісні в обробці, авторські твори, а також сучасні естрадні пісні.

Обов'язковою є робота над вокальними навичками учасників, поступовим, грамотним розширенням їхнього голосового діапазону. Керівник працює над диханням виконавців, правильною артикуляцією, чіткою вимовою (дикцією), при цьому добиваючись аби виконання було таким же природним, як і процес мовлення. Завданням керівника є не допускати зажатого, різкого, надто відкритого і крикливого звучання. Спів не повинен бути надмірним і виснажливим для учнів. Гуртківці повинні оволодіти навичками двоголосного співу, виконувати твори із супроводом, а також без нього – а capella.

Робота колективу передбачає **різноманітність засобів, форм і методів**. Проводячи заняття, керівник може звернутися до будь якої форми: заняття – гра, заняття – пошук, заняття – бесіда, заняття – спів, концерт, лекція, зустріч.

Контроль за здобутими навичками і знаннями здійснюється під час участі вихованців на конкурсах різних рівнів, концертах. Учасники середньої і старшої вікових категорій систематично беруть участь у концертній діяльності, що є необхідною умовою їхнього творчого зростання та морального стимулу. Після кожного виступу проводиться обговорення. Загальними принципами навчання в гуртку є синтез інтелектуальної і практичної діяльності, послідовність і поступовість викладення матеріалу, індивідуальний підхід до вихованців колективу.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання, можуть бути внесені зміни.

Початковий рівень, перший рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		Теоретичних	Практичних	Усього
	Вступ	2	-	2
1.	Розділ 1. Дитячий фольклор	2	2	4
1.1	Забавлянки. Лічилки	1	1	2
1.2	Колискові. Утішки	1	1	2
2.	Розділ 2. Вокально-ансамблева робота	6	58	64
2.1	Артикуляційні вправи. Вправи на розвиток дикції. Вокальне дихання	2	30	32
2.2	Музично-ритмічні вправи	1	9	10
2.3	Розпівки. Поспівки	3	19	22
3.	Розділ 3. Основи музичної грамоти	26	8	34
3.1	Музичні інструменти	8	-	8
3.2	Знайомство з нотами	18	8	26
4.	Розділ 4. Робота над ансамблевим репертуаром	2	36	38
4.1	Аналіз та розбір пісень	2	30	32
4.2	Концерти. Свята.	-	6	6
	Підсумок	-	2	2
	Разом	38	106	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Прослуховування дітей. Організаційні питання. Правила поведінки на занятті. Ознайомлення з правильною співочною

поставою. Правила гігієни та збереження голосу.

Розділ 1. Дитячий фольклор (4 год.)

1.1. Забавлянки. Лічилки (2 год.)

Теоретична частина. Поняття термінів. Ознайомлення дітей з головними образами та ігровими діями в забавлянках і лічилках.

Практична частина. Прослуховування та аналіз дитячої забавлянки «Одна ніжка тупоче». Розбір лічилок.

1.2. Колискові. Утішки (2 год.)

Теоретична частина. Значення колискових пісень та утішок для заспокоєння дитини. Ознайомлення з образами сну, місяця, дрімоти, котика та інших казкових персонажів

Практична частина. Прослуховування та аналіз колискової «Ой, ходять сон» та «Котику сіренький»

Розділ 2. Вокально-ансамблева робота (64 год.)

2.1. Артикуляційні вправи. Вправи на розвиток дикції. Вокальне дихання (32 год.)

Теоретична частина. Пояснення необхідності артикуляційних вправ та розвитку дикції, правильної вимови, як основи виконавської майстерності. Ознайомлення з основами вокального дихання.

Практична частина. Артикуляційні вправи (розігрівання м'язів язика, губ, щік, верхньої та нижньої щелепи) для покращення звуковимови. Вправи на розвиток чіткої дикції дитини (чистоговорки). Вправи на розвиток дихання.

2.2. Музично-ритмічні вправи (10 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з поняттям ритму в музиці.

Практична частина. Виховання почуття метроритму. Ритмічні вправи на чергування і співвідношення довгих і коротких долей та акцентів в ігровому форматі. Вправа «Плескання».

2.3. Розпівки. Поспівки (22 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з правильною вокальною позицією та унісоном.

Практична частина. Унісонний спів на одному звуці для розвитку правильної вокальної позиції, звукоутворення. Робота над чистотою інтонування та відчуттям руху мелодії. Спів розпівок та поспівок вгору вниз по півтонах в межах октави, робота над інтонацією, ритмічним малюнком, чіткою дикцією та артикуляцією.

Розділ 3. Основи музичної грамоти (34 год.)

3.1. Музичні інструменти (8 год.)

Теоретична частина. Знайомство дітей з різновидами музичних інструментів (клавійно-струнні, клавійно-духові, струнно-смічкові та народні інструменти) за допомогою картинок. Різновиди оркестрів, у яких використовуються ці групи інструментів

3.2. Знайомство з нотами (26 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення дітей з мажорним звукорядом, скрипковим ключем, нотним станом в ігровому форматі з використанням речетованих пісень.

Практична частина. Спів звукоряду вгору вниз з назвами нот. Розвиток відчуття звуковисотності в поєднанні з різними ритмічними малюнками.

Розділ 4. Робота над ансамблевим репертуаром (40 год.)

4.1. Аналіз та розбір пісень (32 год.)

Теоретична частина. Знайомство з піснею. Аналіз тексту, ритму, мелодії.

Практична частина. Розбір та вивчення тексту, ритмічного малюнку та мелодійної лінії, інтонаційна робота. Робота над плавним звуковеденням. Виконання з акомпанементом, робота з фонограмою. Виконання пісень з рухами.

4.2. Концерти. Свята (6 год.)

Закріплення вивченого матеріалу. Участь у новорічному ранку, святі до Дня Вчителя, концерт для батьків.

Підсумок (2 год.)

Практична частина. Підведення підсумків, нагородження за старанність.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці повинні знати і розуміти:

- терміни: «забавлянки», «колискова», «лічилки», «утішки»;
- яким чином артикуляційні та дикційні вправи впливають на розвиток вокальних здібностей;
- правила гігієни та збереження голосу;
- різновиди музичних інструментів.
- нотний стан (скрипковий ключ, послідовність нот).

Вихованці повинні вміти і застосовувати:

- використовувати навички артикуляції і дикції;
- навички правильного співочого дихання;
- володіти основними якостями співочого голосу;
- виконувати пісні, вивчені протягом року;
- співати в діапазоні першої октави;
- відтворювати ритмічний малюнок;
- інтонувати мажорний звукоряд;
- відрізняти музичні інструменти.

Вихованці мають набути досвід:

- володіння навичками артикуляції і дикції, правильного співочого дихання;
- виконання пісні в унісон, з супроводом;
- запам'ятовування мелодії пісень, чіткого та ритмічного їх виконання;
- дотримання вимог співучої постави.

ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР МУЗИЧНИХ ТВОРІВ

Українські народні пісні: «Ой, ходить сон», «Котику сіренький», «Дудочка», «Дін, дон», «Дощик, дощик», «Вийди, вийди сонечко», «Морозець», «Ой, хто, хто Миколая любить».

Авторські пісні

«Веселий музикант» сл. Т.Волгіної, муз. А.Філіпенка;

«Пісня лисички» з оп. «Коза Дереза» М. Лисенка;

«Зимонька» сл. Г.Бойка, муз. К.Мяскова;

«Калинова пісня» сл. М.Сингаївського, муз. В.Верменича;

«Сонько – Дрімко» сл. Н.Кулік, муз. А.Мігай.

«Хомячок».

**Початковий рівень, другий рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

№ п/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		Теоретичних	Практичних	Усього
	Вступ	2	-	2
1.	Розділ 1. Державні та народні символи України	4	-	4
1.1	Державні символи	1	-	1
1.2	Народні символи	3	-	3
2.	Розділ 2. Вокально-ансамблева робота	6	60	66
2.1	Артикуляція. Дикція. Дихання та фразування	2	24	26
2.2	Музично-ритмічні вправи. Ритмізація поспівок	1	10	10
2.3	Розпівки. Поспівки. Робота над інтонацією	3	30	30
3.	Розділ 3. Основи музичної грамоти	20	12	32
3.1	Музичні інструменти	8	-	8
3.2	Тривалості. Звуковисотність та динаміка. Слуховий аналіз	12	12	24
4.	Розділ 4. Робота над ансамблевим репертуаром	2	36	38

4.1	Аналіз, розбір та розучування пісень.	2	28	30
4.2	Свята. Концерти.	-	8	8
	Підсумок		2	2
	Разом	34	110	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Прослуховування нових дітей. Ознайомлення з планом роботи колективу. Правила поведінки на занятті. Організаційні питання.

Розділ 1. Державні та народні символи України (4 год.)

1.1. Державні символи (1 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення дітей з Державними символами України: Герб, Прапор, Гімн. Їх значення для країни.

1.2. Народні символи (3 год.)

Теоретична частина. Знайомство дітей з народною символікою українського народу та їх традиціями: українська хата, материнська пісня, святий хліб, пшениця, барвінок, мак, мальва, соняшник, лелека, соловейко, червона калина, тополя, верба, вишитий рушник, вишиванка, вінок, писанка.

Розділ 2. Вокально-ансамблева робота (66 год.)

2.1. Артикуляція. Дикція. Дихання та фразування (26 год.)

Теоретична частина. Пояснення необхідності артикуляційних вправ та розвитку дикції, правильної вимови, правильного вокального дихання як основи виконавської майстерності. Важливість фразування в піснях та поспівках у поєднанні з вокальним диханням.

Практична частина. Артикуляційні вправи (розігрівання м'язів язика, губ, щік, верхньої та нижньої щелепи) для покращення звуковимови. Вправи на розвиток чіткої дикції (чистоговорки). Вправи на розвиток дихання. Фразування в роботі над поспівками.

2.2. Музично-ритмічні вправи. Ритмізація поспівок (10 год.)

Теоретична частина. Важливість метроритмічного малюнку у музиці. Поняття коротких та сильних долей.

Практична частина. Ритмічні вправи. Ритмізація текстів поспівок. Виховання почуття метроритму. Вправа «Плескання» на чергування і співвідношення довгих і коротких долей та акцентів в ігровому форматі.

2.3. Розпівки. Поспівки. Робота над інтонацією (30 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з висотою звуків та правильною позицією при виконанні високих та низьких звуків (відчуття позіхання).

Практична частина. Спів на одному звуці для розвитку правильної вокальної позиції, звукоутворення. Робота над чистотою інтонування та відчуттям руху мелодії у вправах. Робота над плавним звуковеденням для досягнення не перерваного та тягучого звуку у музичних фразах. Спів розпівок та поспівок вгору вниз по півтонах в межах октави, робота над інтонацією, ритмічним малюнком, фразуванням, чіткою дикцією та артикуляцією. Спів мажорного звукоряду вгору вниз.

Розділ 3. Основи музичної грамоти (32 год.)

3.1. Музичні інструменти (8 год.)

Теоретична частина. Знайомство дітей з різновидами музичних інструментів (мідні-духові, дерев'яно-духові, клавішно-духові, ударні) за допомогою картинок. Різновиди оркестрів, у яких використовуються ці групи інструментів.

3.2. Тривалості. Звуковисотність та динаміка. Слуховий аналіз (24 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення дітей з тривалістю нот (ціла, половинна, восьма, шістнадцята) за допомогою плакатів. Пояснення важливості тривалостей, як однієї з основних властивостей музичного звуку. Знайомство із звуковисотністю (високі звуки, середні звуки, низькі звуки) та динамікою (голосно, тихо) через асоціацію з довколишнім середовищем на прикладі тварин (високі звуки – пташки; середні звуки – котики, низькі звуки

- ведмідь і т.п.) або оточуючих звуків(вода крапає - тихо, звук водоспаду – голосно і т.п.), у ігровому форматі з використанням фортепіано.

Практична частина. Вправа «Плескання» на тривалість нот у розмірі 4/4 з вимовлянням долей. Слуховий аналіз висоти звуку у ігровому форматі з використанням фортепіано.

Розділ 4. Робота над ансамблевим репертуаром (38 год.)

4.1. Аналіз, розбір та розучування пісень (30 год.)

Теоретична частина. Знайомство з піснею. Аналіз тексту, ритму, мелодії.

Практична частина. Розбір та вивчення тексту, ритмічного малюнку та мелодійної лінії, інтонаційна робота по - фразно в піснях. Робота над правильним вокальним диханням та фразуванням. Робота над звуковеденням у музичних фразах у залежності від характеру пісні (плавно або відокремлено). Робота над чистим виконанням пісень в унісон. Виконання з акомпанементом, робота з фонограмою. Виконання пісень з рухами.

4.2. Свята. Концерти (8 год.)

Практична робота. Закріплення вивченого матеріалу. Участь у святах, виступи для мешканців міста, концерт для батьків.

Підсумки (2 год.)

Практична робота. Підбиття підсумків. Нагородження за досягнуті результати.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці повинні знати і розуміти:

- державну та народну символіку;
- музичні інструменти;
- тривалість та звуковисотність;
- слова та мелодії пісень;
- правила гігієни та збереження голосу;

Вихованці повинні вміти і застосовувати:

- використовувати навички артикуляції і дикції під час співу;

- володіти правильним диханням;
- виконувати твори, вивчені протягом року;
- співати в діапазоні першої октави;
- розрізняти тривалості нот та висоту звуку;
- відтворювати ритмічний малюнок вивчених творів;
- інтонувати мажорний звукоряд.

Вихованці мають набути досвід:

- виконання пісні в унісон, із супроводом;
- запам'ятовування мелодії пісень;
- дотримання вимог співочої постави;
- чіткої дикції та артикуляції;
- правильного співочого дихання;
- чистоти інтонування.

ОРІЕНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР МУЗИЧНИХ ТВОРІВ

Українські народні пісні: «Сів шпак на шпаківню», «Іде, іде дід», «Ой, минула вже зима», «Вербова дощечка», «Ой єсть в лісі калина», «Грицю», «Ой, хто, хто Миколою любить», «Коза», «Старий рік минає», «Се наша хата»

Авторські пісні:

- «Дощик» сл. Н.Кулик, муз. А.Мігай;
- «Голосні звуки» муз. В.Басова, сл. М.Підгіренко;
- «Цьомки для мами» сл. А.Канич, муз. С.Петросян;
- «Калинова пісня» сл. М.Сингаївського, муз. В.Верменича.
- «Пісня про дружбу»
- «Заметушечка»
- «Я маленька Українка»
- «Святий Миколай» з репертуару Роніки
- «Дін дін дон» новорічна пісня з репертуару Роніки.

Основний рівень, перший рік навчання

НАВЧАЛЬНО - ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		Теоретичних	Практичних	Усього
	Вступ	2	-	2
1.	Розділ 1. Жанри української народної пісні	2	2	4
1.1.	Календарно-обрядові пісні, як жанр української народної пісні	1	1	2
1.2.	Пісні зимового циклу	1	1	2
2.	Розділ 2. Вокально - ансамблева робота.	8	76	84
2.1.	Будова голосового апарату. Артикуляційні вправи. Дикційні вправи(скоромовки) Дихальні вправи	4	16	20
2.2.	Практичні вокальні вправи. Канони	4	60	64
3.	Розділ 3. Основи музичної грамоти	4	20	24
3.1.	Інтервали. Мажор та мінор. Тризвуки. Слуховий аналіз.	4	20	24
4.	Розділ 4. Робота над ансамблевим репертуаром	12	88	100
4.1	Аналіз. Розбір та розучування пісень	8	68	76
4.2.	Робота над художнім образом. Сценічні рухи	4	10	14
4.3.	Концерти. Конкурси. Свята.	-	10	10
	Підсумки	-	2	2

	Разом	28	188	216
--	--------------	-----------	------------	------------

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи колективу. Організаційні питання. Проведення інструктажу. Прослуховування нових учнів.

Розділ 1. Жанри української народної пісні (4 год.)

1.1. Календарно-обрядові пісні, як жанр української народної пісні (2 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення із календарно-обрядовими піснями, як з одним із жанрів української пісні. Пісні осіннього, зимового, весняного та літнього циклу. Традиції та обряди.

Практична частина. Прослуховування, аналіз та розбір календарно-обрядових пісень.

1.2. Пісні зимового циклу (2 год.)

Теоретична частина. Колядки, щедрівки. Традиції та обряди на зимові свята.

Практична частина. Ознайомлення з щедрівкою «Щедрик». Аналіз та розбір пісні.

Розділ 2. Вокально-ансамблева робота (84 год.)

2.1. Будова голосового апарату. Артикуляційні вправи. Дикційні вправи(скоромовки). Дихальні вправи (20 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення дітей з будовою голосового апарату та принципами його роботи (діафрагма, легені, трахеї, бронхи, ребра, м'язи, гортань, голосові щілини). Артикуляційний апарат (гортань, рот, губи, зуби, язик, щелепи, верхнє та нижнє піднебіння). Роль артикуляційного апарату у вокалізації та округленні голосних.

Практична частина. Артикуляційні вправи (розігрівання м'язів язика, губ, щік, верхньої та нижньої щелепи) для покращення звуковимови. Вправи на розвиток чіткої дикції (скоромовки). Вправи на розвиток дихання з поступовим збільшенням тривалості.

2.2. Практичні вокальні вправи. Канони. (64 год.)

Теоретична частина. Роль артикуляційного апарата у вокалізації та округленні голосних. Правильне формування голосних звуків «і», «е», «а», «о», «у». Ознайомлення з двоголосним співом.

Практична частина. Вправи на розширення вокального діапазону в межах: до першої-мі другої октави. Робота над правильним звукоутворенням. Роль артикуляційного апарата у вокалізації та округленні голосних. Спів голосних звуків «і», «е», «а», «о», «у» у правильній позиції та у поєднанні з приголосними звуками. Робота над чистою інтонацією. Спів канонів «Бьют часы на башне», «Апельсины мандарины». Робота над інтонацією, ритмічним малюнком та відчуттям двоголосся.

Розділ 3. Основи музичної грамоти (24 год.)

3.1. Інтервали. Мажор та мінор. Тризвуки. Слуховий аналіз

Теоретична частина. Ознайомлення дітей з термінами «лад»(мажор, мінор), «тональність»(дієзні, бемольні), «гама». Знайомство з інтервалами від прими до октави. Ознайомлення з мажорним та мінорним тризвуками.

Практична частина. Спів гама C-dur вгору та вниз з назвами нот. Робота над чистотою інтонування. Спів інтервалів в межах октави. Спів мажорного тризвуку вгору та вниз. Слуховий аналіз: навчити дітей відрізняти на слух мажор та мінор.

Розділ 4. Робота над ансамблевим репертуаром (100 год.)

4.1. Аналіз. Розбір та розучування пісень (76 год.)

Теоретична частина. Прослуховування пісень. Аналіз стилю вокального твору. Розбір мелодії, слів, ритмічного малюнку.

Практична частина. Розбір та вивчення тексту, ритмічного малюнку та мелодійної лінії, інтонаційна робота пофразно у піснях. Робота над правильним вокальним диханням та фразуванням. Робота над правильним звукоутворенням. Спів голосних звуків «і», «е», «а», «о», «у» у правильній позиції та у поєднанні з приголосними звуками. Робота над звуковеденням у музичних фразах в залежності від характеру пісні (плавно або відокремлено). Розучування окремих партій у двоголоссі. Поєднання вивчених партій. Робота над чистим виконанням пісень в унісон. Виконання пісень під акомпанемент, робота з фонограмою.

4.2.Робота над художнім образом. Сценічні рухи (14 год.)

Теоретична частина. Пояснення важливості поєднання зовнішнього вигляду, міміки, емоційності, роботи артикуляційного апарату та сценічних рухів задля покращення виконавської майстерності.

Практична робота. Робота над динамічними відтінками у піснях. Робота над сценічним образом та рухами під фонограму. Поєднання співу з рухами. Художній образ та емоційність у піснях.

4.3. Концерти. Конкурси. Свята (10 год.)

Практична робота. Підготовка пісень до концертних виступів. Участь у конкурсах, новорічних ранках. Концерт для батьків.

Підсумки (2 год.)

Підбиття підсумків. Нагородження за результатами діяльності за рік.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці повинні знати і розуміти:

- календарно-обрядові пісні, як жанр української народної пісні;
- пісні зимового циклу, їх традиції та обряди;
- тексти і мелодію вивчених пісень;
- що таке мажор та мінор;
- мажорний та мінорний тризвуки;
- інтервали від прими до октави.

Вихованці повинні вміти і застосовувати:

- виконувати програмний репертуар;
- проспівувати пісні в двоголосному розкладі;
- застосовувати правильне вокальне дихання при виконанні пісень ;
- навички ансамблевого співу;
- поступово розширювати діапазон голосу;
- співати мажорну гаму в унісон та на два голоси;
- співати канони;
- вміти розрізняти мажорний тризвук від мінорного;
- співати інтервали в межах октави.

Вихованці мають набути досвід:

- співу мажорної гамою в унісон та на два голоси;
- співу інтервалів у межах октави;
- навичок ансамблевого співу та співу в унісон;
- фразування, динамічних відтінків у виконавському мистецтві;
- виконання канонів;
- виконання двоголосних творів;
- виконання пісні під супровід та з фонограмою, у поєднанні із сценічними рухами;
- виступів на сцені.

ОРІЕНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР МУЗИЧНИХ ТВОРІВ

Українські народні пісні

«Сопілка» (канон), «Над річкою бережком» (канон), «Коляд, коляд, колядниця», «Чути дзвінок», «Спи, дитино, спи», « Ой, сивая тая зозуленька», «Благослови мати», «Веснянка», «Розлилися води», «Соловеську, сватку, сватку».

Авторські пісні

«Зима і весна» сл. С. Черкасенка, муз. Я. Степового;
 «А я у гай ходила» сл. П.Тичини, муз. В. Вериківського;
 «Семеро гномів» сл. і муз. А. Житкевича;

«Зелений світ» сл. Н. Кулик, муз. А. Мігай;

«Чабанець» сл. С. Жупаніна, муз. А. Кос-Анатольського.

«Смаколики»

«Кольоровий метелик».

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО - ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

	Розділ, тема	Кількість годин		
		Теоретичних	Практичних	Усього
	Вступ	2	-	2
1.	Розділ 1. Календарно-обрядові пісні	2	-	2
1.1.	Веснянки та весняні ігри.	1	-	1
1.2.	Пісні літнього періоду. Свято Івана Купала.	1	-	1
2.	Розділ 2. Вокально - ансамблева робота.	6	44	50
2.1.	Артикуляційні вправи. Дикційні вправи(скоромовки) Дихальні вправи.	4	10	14
2.2.	Практичні вокальні двоголосні вправи. Канони.	2	34	36
3.	Розділ 3. Основи музичної грамоти	6	12	18
3.1.	Інтервали. Мажор та мінор. Хроматична гама. Тризвуки. Слуховий аналіз.	2	12	14
3.2.	Основи ансамблевого співу	4	-	4
4.	Розділ 4. Робота над ансамблевим репертуаром	8	62	70
4.1.	Аналіз. Розбір та розучування пісень	4	42	46
4.2.	Робота над художнім образом. Сценічні рухи.	4	10	14
4.3.	Концерти. Конкурси. Свята.	-	10	10

5.	Індивідуальна робота		72	72
	Підсумки	-	2	2
	Разом	24	192	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи колективу.
Проведення інструктажу. Прослуховування нових вихованців.

Розділ 1. Календарно-обрядові пісні (2 год.)

1.1. Веснянки та весняні ігри (1 год.)

Теоретична частина. Весняні народні звичаї та пісні: проводи зими та закликання весни. Символіка весняних пісень. Обрядові дійства.

1.2. Пісні літнього періоду. Свято Івана Купала (1 год.)

Теоретична частина. Коли відзначають свято Івана Купала, обряди, дійства.

Розділ 2. Вокально-ансамблева робота (50 год.)

2.1. Артикуляційні вправи. Дикційні вправи(скоромовки) Дихальні вправи (14 год.)

Теоретична частина. Роль та важливість артикуляційного апарата у вокалізації та округленні голосних.

Практична частина. Артикуляційні вправи (розігрівання м'язів язика, губ, щік, верхньої та нижньої щелепи) для покращення звуковимови. Вправи на розвиток чіткої дикції (скоромовки). Вправи на розвиток дихання з поступовим збільшенням тривалості.

2.2. Практичні вокальні двоголосні вправи. Канони (36 год.)

Практична частина. Вправи на розширення вокального діапазону в межах: до першої-мі другої октави. Робота над правильним звукоутворенням та звуковеденням. Роль артикуляційного апарата у вокалізації та округленні голосних. Спів голосних звуків «і», «е», «а», «о», «у» у правильній позиції та у поєднанні з приголосними звуками. Продовження знайомства дітей з

навичками двоголосного співу та ланцюгового дихання. Робота над чистою інтонацією, відчуттям двоголосся. Спів канонів «Бьют часы на башне», «Апельсины мандарины». Робота над інтонацією, ритмічним малюнком та відчуттям двоголосся.

Розділ 3. Основи музичної грамоти (18 год.)

3.1. Інтервали. Мажор та мінор. Хроматична гама. Тризвуки. Слуховий аналіз (14 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з поняттям альтерації (дієз, бемоль, бекар) та хроматичною гамою. Тон і півтон – як відстань між двома сусідніми звуками. Їх розташування в мажорному звукоряді.

Практична частина. Спів гами C-dur вгору та вниз з назвами нот. Спів мажорної гами вгору в унісон, вниз - на два голоси. Спів хроматичної гами з назвами нот та знаків: вгору-дієзи, вниз-бемолі. Робота над чистотою інтонування та відчуттям тону та півтону при виконанні. Спів інтервалів в межах октави. Спів мажорного тризвуку вгору та вниз. Слуховий аналіз: навчити дітей відрізняти на слух мажор та мінор.

3.2. Основи ансамблевого співу (4 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення дітей з типами ансамблів(чоловічі, жіночі, дитячі, змішаний), видами ансамблів(одноголосні, двоголосні, триголосні, чотириголосні) та малими вокальними формами (дует, тріо, квартет, квінтеті т.п.). Знайомство з регістрами співацького голосу(грудний, середній, головний) та робочим діапазоном(фа малої октави-фа другої). Регістри фортепіано(октави). Основні типи дихання: ключичне, грудне, діафрагмальне. Яким типом дихання користуються вокалісти.

Розділ 4. Робота над ансамблевим репертуаром (70 год.)

4.1. Аналіз, розбір та розучування пісень (46 год.)

Теоретична частина. Прослуховування пісень. Аналіз стилю вокального твору. Розбір мелодії, слів, ритмічного малюнку.

Практична частина. Розбір та вивчення тексту, ритмічного малюнку та мелодійної лінії, інтонаційна робота пофразно в піснях. Робота над чіткою дикцією та артикуляцією. Робота над правильним звукоутворенням. Робота над правильним вокальним диханням та фразуванням. Спів голосних звуків «і», «е», «а», «о», «у» в правильній позиції та в поєднанні з приголосними звуками. Робота над звуковеденням у музичних фразах в залежності від характеру пісні (плавно або відокремлено). Розучування окремих партій у двоголоссі. Поєднання вивчених партій. Робота над чистим унісонним виконанням та єдиною манерою співу. Виконання пісень під акомпанемент, робота з фонограмою.

4.2. Робота над художнім образом. Сценічні рухи (14 год.)

Теоретична частина. Пояснення важливості поєднання зовнішнього вигляду, міміки, емоційності, роботи артикуляційного апарату та сценічних рухів задля покращення виконавської майстерності.

Практична частина. Робота над динамічними відтінками у піснях. Робота над сценічним образом та рухами під фонограму. Поєднання співу з рухами. Художній образ та емоційність у піснях.

4.3. Концерти. Конкурси. Свята (10 год.)

Практична частина. Підготовка пісень до концертних виступів. Участь у концертах та конкурсах різних рівнів. Концерт для батьків.

Розділ 5. Індивідуальна робота (72 год.)

Практична робота. Робота з солістами та малими формами. Вокальна робота. Розспівки на розвиток співацького діапазону, інтонаційна робота. Робота над музичним репертуаром, над інтонацією, дикцією, ритмічним малюнком, над правильним звукоутворенням та звуковеденням. Робота над художнім образом у пісні. Робота з фонограмою та сценічні рухи. Участь у конкурсах, фестивалях, концертних програмах.

Підсумки (2 год.)

Підбиття підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці повинні знати і розуміти:

- веснянки, обряди та дійства;
- свято Івана Купала, обряди та дійства;
- поняття знаків альтерації(діез, бемоль, бекар);
- хроматичну гаму, тон та напівтон;
- поняття ланцюгового дихання ;
- види дихання;
- типи ансамблів, види ансамблів, малі вокальні форми;
- реєстри співацького голосу та робочий діапазон;
- реєстри фортепіано;
- фразування, динамічні відтінки у виконавському мистецтві;
- тексти і мелодію вивчених пісень.

Вихованці повинні вміти і використовувати:

- володіти програмним репертуаром;
- проспівувати пісні в двоголосному розкладі;
- застосовувати правильне вокальне дихання при виконанні пісень ;
- володіти навичками ансамблевого співу;
- поступово розширювати діапазон голосу;
- співати мажорну гаму в унісон та на два голоси;
- співати канони;
- вміти розрізняти мажорний тризвук від мінорного;
- співати інтервали в межах октави;
- співати хроматичну гаму вгору вниз з назвами нот і знаків.

Вихованці мають набути досвід:

- співу мажорної гами в унісон та на два голоси;
- співу інтервалів в межах октави;
- співу хроматичної гами з назвами нот та знаків;

- володіння навичками ансамблевого співу та співу в унісон;
- фразування, динамічних відтінків у виконавському мистецтві;
- виконання канонів;
- виконання двоголосних творів;
- виконання пісні під супровід та з фонограмою, у поєднанні із сценічними рухами;
- виступу на сцені.

ОРІЕНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР МУЗИЧНИХ ТВОРІВ

Українські народні пісні:

«Налетіли журавлі», «Сіяв мужик просо» (канон), «Од Києва до Лубен», «Жниварська», «Спи, дитино, спи», «Летіли орлята», «Ой, на Івана та й на Купала».

Авторські пісні:

«Івана Купала» - сл. і муз. А. Мірзояна;

«Лети моя пісня» - сл. і муз. О. Соболевської;

«Реве та стогне Дніпр широкий» - сл. Т. Шевченка муз. Д.

Крижанівського;

«Коровай» - сл. Н. Кулик, муз. А. Мігай;

«Даруночки»,

«Весела господарка» - сл. Л. Ямкового, муз. О. Злотника.

«Веснянка»

Індивідуальна робота:

«Рушничок»,

«Даруночки»,

«Черевички»,

«Музичне містечко»,

«Білий птах»,

«Бджілка»,

«Донечка України»

**Основний рівень, третій рік навчання
НАВЧАЛЬНО - ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

№ п/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		Теоретичних	Практичних	Усього
	Вступ	2	-	2
1.	Розділ 1. Жанри української народної музики	2	-	2
1.1.	Календарно-обрядові (осінні пісні)	1	-	1
1.2.	Родинно-побутові пісні (весільні, ліричні, колискові)	1	-	1
2.	Розділ 2. Вокально-ансамблева робота	4	46	50
2.1.	Артикуляція. Дикція. Дихальні вправи	2	8	10
2.2.	Практичні вокальні двоголосні вправи. Канони. Оволодіння навичками співу без супроводу	2	38	40
3.	Розділ 3. Основи музичної грамоти	8	10	18
3.1.	Інтервали. Гами. Тризвуки. Хроматична гама	2	10	12
3.2.	Основи ансамблевого співу	6	-	6
4.	Робота над ансамблевим репертуаром.	6	64	70
4.1.	Аналіз, розбір та розучування пісень	4	42	46
4.2.	Робота над художнім образом. Сценічні рухи	2	12	14
4.3.	Концерти. Конкурси. Свята	-	10	10
5.	Індивідуальна робота	-	72	72
	Підсумки	-	2	2
	Разом	22	194	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи колективу. Організаційні питання. Правила з охорони життєдіяльності. Прослуховування нових дітей.

Розділ 1. Пісні осіннього періоду (2 год.)

1.1. Календарно-обрядові (осінні пісні) (1 год.)

Теоретична частина. Свята приурочені до збору врожаю. Обряди осіннього циклу.

1.2. Родинно-побутові пісні (весільні, ліричні, колискові) (1 год.)

Теоретична частина. Родинно-побутові пісні (весільні, ліричні, колискові). Походження жанру. Тематика. Пісні, які відображають особисте життя людини (кохання, стосунки, весілля, життя в сім'ї, родині, особисті драми).

Розділ 2. Вокально-ансамблева робота (50 год.)

2.1. Артикуляція. Дикція. Дихальні вправи (10 год.)

Теоретична частина. Роль артикуляційного апарата у вокалізації та округленні голосних.

Практична частина. Артикуляційні вправи (розігрівання м'язів язика, губ, щік, верхньої та нижньої щелепи) для покращення звуковимови. Вправи на розвиток чіткої дикції (скоромовки). Вправи на розвиток дихання з поступовим збільшенням тривалості.

2.2. Практичні вокальні двоголосні вправи. Канони. Оволодіння навичками співу без супроводу (40 год.)

Теоретична частина. Роль артикуляційного апарата у вокалізації та округленні голосних. Правильне формування голосних звуків «і», «е», «а», «о», «у». Оволодіння навичками двоголосного співу. Ознайомлення та поступове оволодіння навичками співу а capella.

Практична частина. Вправи на розширення вокального діапазону в межах: ля малої-мі другої октави. Спів голосних звуків «і», «е», «а», «о», «у» в правильній позиції та у поєднанні з приголосними звуками. Поступове оволодіння двоголосним співом, навичками ланцюгового дихання. Робота над чистою інтонацією, відчуттям двоголосся. Спів канонів «Бьют часы на башне», «Апельсины - мандарины». Робота над інтонацією, ритмічним малюнком та відчуттям двоголосся. Оволодіння навичками співу без супроводу (а capella). Робота над чистим унісонним виконанням та чистотою інтонування.

Розділ 3. Основи музичної грамоти (18год.)

3.1. Інтервали. Гами. Тризвуки. Хроматична гама (12 год.)

Теоретична частина. Слуховий аналіз: визначення на слух мажору та мінору; інтервалів.

Практична частина. Спів гами C-dur вгору та вниз з назвами нот без супроводу. Спів мажорної гами вгору в унісон, вниз - на два голоси. Спів хроматичної гами з назвами нот та знаків: вгору-дієзи, вниз-бемолі. Спів хроматичної розпівки «Вьюга» по півтонах до терції вгору та вниз. Робота над чистотою інтонування та відчуттям тону та півтону при виконанні. Спів інтервалів в межах октави. Спів мажорного тризвуку вгору та вниз в розгорнутому викладі(до мі соль до).

3.2. Основи ансамблевого співу (6 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення дітей з видами атаки звука: тверда, м'яка, придихова атака(субтон). Їх використання в залежності від характеру твору. Типи звуковедення(штрихи): legato, staccato, non legato. Правильність виконання штрихів в залежності від характеру та змісту музичного твору. Знайомство з динамічними відтінками: нерухомі (від pianissimo до fortissimo) та рухомі (crescendo та diminuendo).

Розділ 4. Робота над ансамблевим репертуаром (70 год.)

4.1. Аналіз, розбір та розучування пісень (46 год.)

Теоретична частина. Прослуховування пісень. Аналіз стилю вокального твору. Розбір мелодії, слів, ритмічного малюнку.

Практична частина. Розбір та вивчення тексту, ритмічного малюнку та мелодійної лінії, інтонаційна робота пофразно в піснях. Робота над правильним вокальним диханням та фразуванням. Робота над чіткою дикцією та артикуляцією. Робота над правильним звукоутворенням. Спів голосних звуків «і», «е», «а», «о», «у» у правильній позиції та у поєднанні з приголосними звуками. Робота над звуковеденням у музичних фразах в залежності від характеру пісні (legato, staccato, non legato). Робота над атакою звука в залежності від характеру виконання. Розучування окремих партій у двоголоссі. Поєднання вивчених партій. Робота над чистим унісонним виконанням та єдиною манерою співу. Оволодіння співом без супроводу. Робота над чистим унісоном у піснях без супроводу. Виконання пісень під акомпанемент, робота з фонограмою.

4.2. Робота над художнім образом. Сценічні рухи (14 год.)

Теоретична частина. Пояснення важливості поєднання зовнішнього вигляду, міміки, емоційності, роботи артикуляційного апарату та сценічних рухів задля покращення виконавської майстерності. Набуття впевненості у виступах.

Практична частина. Робота над динамічними відтінками у піснях в залежності від характеру твору. Робота над сценічним образом та рухами під фонограму. Поєднання співу з рухами. Художній образ та емоційність у піснях.

4.3. Концерти. Конкурси. Свята (10 год.)

Практична частина. Підготовка пісень до концертних виступів. Участь у концертах та конкурсах різних рівнів. Концерт для батьків.

Розділ 5. Індивідуальна робота (72 год)

Практична робота. Робота з солістами та малими формами. Вокальна робота. Розспівки на розвиток співацького діапазону, інтонаційна робота. Робота над музичним репертуаром, над інтонацією, дикцією,

ритмічним малюнком, над правильним звукоутворенням та звуковеденням. Робота над атакою звука. Робота над штрихами. Робота над художнім образом у пісні. Робота з фонограмою та сценічні рухи. Участь у конкурсах, фестивалях, концертних програмах.

Підсумки (2 год.)

Підбиття підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці повинні знати і розуміти :

- осінні пісні;
- родинно-побутові пісні;
- поняття знаків альтерації(дієз, бемоль, бекар);
- хроматичну гаму, тон та полутон;
- поняття ланцюгового дихання ;
- види дихання;
- види атаки звука;
- типи звуковедення(штрихи);
- динамічні відтінки;
- фразування, динамічні відтінки у виконавському мистецтві;
- тексти і мелодію вивчених пісень.

Вихованці повинні вміти і застосовувати :

- володіти програмним репертуаром;
- виконувати пісні в двоголосному розкладі;
- застосовувати правильне вокальне дихання при виконанні пісень ;
- володіти навичками ансамблевого співу;
- поступово розширювати діапазон голосу;
- співати мажорну гаму в унісон та на два голоси;
- співати канони;
- вміти розрізняти мажорний тризвук від мінорного;
- співати інтервали в межах октави;

- співати хроматичну гаму вгору вниз з назвами нот і знаків.

Вихованці мають набути досвід:

- співу мажорної гами в унісон та на два голоси;
- співу інтервалів в межах октави;
- співу хроматичної гами з назвами нот та знаків;
- володіння навичками ансамблевого співу та співу в унісон;
- співу без супроводу;
- фразування, динамічних відтінків у виконавському мистецтві;
- виконання канонів;
- використання правильної атаки звуку;
- виконання штрихів та динамічних відтінків;
- виконання двоголосних творів;
- виконання пісень під супровід та з фонограмою, у поєднанні із сценічними рухами;
- виступів на сцені.

ОРІЕНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР МУЗИЧНИХ ТВОРІВ

Українські народні пісні:

- «Прилетіла перепілонька»,
- «Ой, гиля, гиля, гусоньки на став»,
- «Женчикок - бренчикок»,
- « Над річкою бережком»,
- «Ой, літає соколонько»,
- «У чистому полі сам плужок ходить»,
- «Ой, ходила дівчина бережком».

Авторські пісні:

- «Співанка» муз. С. Енанова, сл. А. Кульбаки;
- «Ми твоя, Україно надія» з репертуару ВА «Зорепад»;
- «Українська мова» сл. Н. Янчук, муз. В. Клим'юка;
- «Чарівна веселка» муз. О. Лісінчук, сл. М. Морозова;

«Ой, зелений гай» муз. М. Мода., сл. Л. Камінська.

Індивідуальна робота:

«Соколята»; «Гойя»; «Лелеча доля»;

«Любіть Україну» з репертуару Анни Мороз;

«Батькам» з репертуару Віолетти Тимофієвої;

«Мрії у твоїх руках» з репертуару Віолетти Тимофієвої;

«Човен».

Основний рівень, четвертий рік навчання НАВЧАЛЬНО - ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		Теоретичних	Практичних	Усього
	Вступ	2	-	2
1.	Розділ 1. Музичні жанри. Їх класифікація	2	-	2
2.	Розділ 2. Вокально-ансамблева робота	4	46	50
2.1.	Артикуляційні вправи. Дикційні вправи. Дихальні вправи	2	8	10
2.2.	Практичні вокальні двоголосні вправи. Канони. Оволодіння навичками співу без супроводу	2	38	40
3.	Розділ 3. Основи музичної грамоти	8	10	18
3.1.	Інтервали. Гами. Тризвуки. Хроматична гама	2	10	12
3.2.	Основи ансамблевого співу	6	-	6

4.	Розділ 4. Робота над ансамблевим репертуаром	4	66	70
4.1	Аналіз, розбір та розучування пісень.	2	46	48
4.2	Робота над художнім образом.	2	10	12
4.3.	Концерти. Конкурси. Свята	-	10	10
5.	Індивідуальна робота	-	72	72
	Підсумки	-	2	2
	Разом	20	196	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з творчими планами колективу.

Організаційні питання. Правила поведінки на заняттях.

Розділ 1. Музичні жанри. Їх класифікація (2 год.)

Теоретична частина. Класифікація жанрів за складом виконавців та способом виконання: інструментальна музика, вокальна музика, вокально-інструментальна музика, театральна музика.

Розділ 2. Вокально-ансамблева робота (50 год.)

2.1. Артикуляційні вправи. Дикційні вправи. Дихальні вправи (10 год.)

Теоретична частина. Роль артикуляційного апарата у вокалізації та округленні голосних.

Практична частина. Артикуляційні вправи (розігрівання м'язів язика, губ, щік, верхньої та нижньої щелепи) для покращення звуко вимови. Вправи на розвиток чіткої дикції (скоромовки). Вправи на розвиток дихання з поступовим збільшенням тривалості.

2.2. Практичні вокальні двоголосні вправи. Канони. Оволодіння навичками співу без супроводу (40 год.)

Теоретична частина. Роль артикуляційного апарата у вокалізації та округленні голосних. Правильне формування голосних звуків «і», «е», «а»,

«о», «у». Оволодіння навичками двоголосного співу. Оволодіння навичками співу а capella. Правильне звукоутворення та звуковедення.

Практична частина. Вправи на розширення вокального діапазону в межах: ля малої-мі другої октави. Роль артикуляційного апарата у вокалізації та округленні голосних. Продовження оволодінням двоголосним співом, навичками ланцюгового дихання. Робота над правильним звукоутворенням та звуковеденням. Спів канонів. Робота над інтонацією, ритмічним малюнком та відчуттям двоголосся. Оволодіння навичками співу без супроводу (а capella). Робота над чистим унісонним виконанням, чистотою інтонування та відчуттям мелодійної лінії.

Розділ 3. Основи музичної грамоти (18 год.)

3.1. Інтервали. Гама. Тризвуки. Хроматична гама (12 год.)

Теоретична частина. Слуховий аналіз: визначення на слух мажору та мінору; інтервалів.

Практична частина. Спів гама C-dur вгору та вниз з назвами нот без супроводу. Спів мажорної гама вгору в унісон, вниз - на два голоси. Спів хроматичної гама з назвами нот та знаків: вгору-діези, вниз-бемолі. Спів хроматичної розпівки «Вьюга» по півтонах до терції вгору та вниз. Робота над чистотою інтонування та відчуттям тону та півтону при виконанні. Спів інтервалів в межах октави. Спів мажорного тризвуку вгору та вниз у розгорнутому викладі (до мі соль до).

3.2. Основи ансамблевого співу (6 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення дітей з поняттями «долі», «такт» і «розмір» (2/4, 3/4, 4/4). Знайомство з темпами (повільні, помірні, швидкі). Характер виконання музики.

4. Робота над ансамблевим репертуаром (70 год.)

4.1. Аналіз, розбір та розучування пісень (48 год.)

Теоретична частина. Прослуховування пісень. Аналіз стилю вокального твору. Розбір мелодії, слів, ритмічного малюнку.

Практична частина. Розбір та вивчення тексту, ритмічного малюнку та мелодійної лінії, інтонаційна робота пофразно у піснях. Робота над правильним вокальним диханням та фразуванням. Робота над чіткою дикцією та артикуляцією. Робота над правильним звукоутворенням. Спів голосних звуків «і», «е», «а», «о», «у» у правильній позиції та у поєднанні з приголосними звуками. Робота над звуковеденням у музичних фразах в залежності від характеру пісні (legato, staccato, non legato). Робота над атакою звука в залежності від характеру виконання. Розучування окремих партій у двоголоссі. Поєднання вивчених партій. Робота над чистим унісонним виконанням та єдиною манерою співу. Оволодіння співом без супроводу. Робота над чистим унісонним звучанням та елементами двоголосся у піснях без супроводу. Виконання пісень під акомпанемент, робота з фонограмою.

4.2.Робота над художнім образом (12 год.)

Теоретична частина. Пояснення важливості поєднання зовнішнього вигляду, міміки, емоційності, роботи артикуляційного апарату та сценічних рухів задля покращення виконавської майстерності. Набуття впевненості у виступах.

Практична частина. Робота над динамічними відтінками у піснях в залежності від характеру твору. Робота над сценічним образом та рухами під фонограму. Поєднання співу з рухами. Художній образ та емоційність у піснях, характер виконання.

4.3. Концерти. Конкурси (10 год.)

Практична частина. Підготовка пісень до концертних виступів. Участь у концертах, конкурсах та фестивалях різних рівнів.

5.Індивідуальна робота (72 год.)

Практична робота. Робота з солістами та малими формами. Вокальна робота. Розспівки на розвиток співацького діапазону, інтонаційна робота. Робота над музичним репертуаром, над інтонацією, дикцією, ритмічним малюнком, над правильним звукоутворенням та звуковеденням. Робота над атакою звука. Робота над штрихами. Робота над художнім образом у пісні. Робота з фонограмою та сценічні рухи. Участь у конкурсах, фестивалях, концертних програмах.

Підсумки (2 год.)

Підбиття підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці повинні знати і розуміти:

- музичні жанри та їх класифікацію;
- тризвуки;
- мажорний і мінорний лад;
- поняття знаків альтерації (діез, бемоль, бекар);
- хроматичну гаму, тон та напівтон;
- поняття ланцюгового дихання ;
- види дихання;
- інтервали;
- долі, такт, розмір;
- темп, характер виконання музики;
- динамічні відтінки;
- фразування, динамічні відтінки у виконавському мистецтві;
- тексти і мелодію вивчених пісень.

Вихованці повинні вміти і застосовувати:

- володіти програмним репертуаром;
- виконувати пісні в двоголосному розкладі;
- застосовувати правильне вокальне дихання при виконанні пісень ;
- володіти навичками ансамблевого співу;

- поступово розширювати діапазон голосу;
- співати мажорну гаму в унісон та на два голоси;
- співати канони;
- вміти розрізняти мажорний тризвук від мінорного;
- співати інтервали в межах октави;
- співати хроматичну гаму вгору вниз з назвами нот і знаків .

Вихованці мають набути досвід:

- виконання інтервалів;
- виконання двоголосних творів, користуючись різними засобами музичної виразності ;
- співу пісні без супроводу;
- виступів на сцені.

ОРІЕНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР МУЗИЧНИХ ТВОРІВ

Українські народні пісні:

- «Прилетіла перепілонька»,
- «Ой, гиля, гиля, гусоньки на став»,
- «Женчикок - бренчикок»,
- « Над річкою бережком»,
- «Ой, літає соколонько»,
- «У чистому полі сам плужок ходить»,
- «Ой, ходила дівчина бережком».

Авторські пісні:

- «Не віднімайте сонце у дітей» з репертуару гурту «Задзеркалля»;
- «Сонце за нас»;
- «Українська мова» сл. Н. Янчук, муз. В. Клим'юка;
- «Чарівна веселка» муз. О. Лісінчук, сл. М. Морозова;
- «Весняне сонечко»
- «Я люблю мою країну Україну».

Індивідуальна робота:

«Соколята»; «Гойя»; «Лелеча доля»;

«Любіть Україну» з репертуару Анни Мороз;

«Батькам» з репертуару Віолетти Тимофієвої;

«Мрії у твоїх руках» з репертуару Віолетти Тимофієвої;

«Човен»

Вищий рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО - ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		Теоретичних	Практичних	Усього
	Вступ	2	-	2
1.	Розділ 1. Вокально-ансамблева робота	4	46	50
1.1	Вправи на розвиток артикуляції, дикції. Вправи на розвиток дихання	-	6	6
1.2	Практичні вокальні двоголосні вправи. Спів секвенцій.	2	18	20
1.3.	Інтервали, хроматична гама, тризвуки. Домінантовий септакорд.	2	22	24
2.	Розділ 2. Робота над ансамблевим репертуаром	10	70	80
2.1.	Аналіз, розбір та розучування пісень	6	54	60
2.2.	Робота над художнім образом та виконавською майстерністю	4	16	20
3.	Індивідуальна робота	-	72	72
4.	Концертно-масова робота	-	12	12
	Разом	16	200	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з творчими планами колективу.
Організаційні питання.

Розділ 1. Вокально-ансамблева робота (50 год.)

1.1 Вправи на розвиток артикуляції, дикції. Вправи на розвиток дихання (6 год.)

Практична частина. Артикуляційні вправи (розігрівання м'язів язика, губ, щік, верхньої та нижньої щелепи) для покращення звуко вимови. Вправи на розвиток чіткої дикції (скоромовки). Вправи на розвиток дихання з поступовим збільшенням тривалості. Вправи на розвиток діафрагмового дихання.

1.2 Практичні вокальні двоголосні вправи. Спів секвенцій (20 год.)

Теоретична частина. Поняття секвенцій в музиці. Закріплення отриманих навичок.

Практична частина. Вправи на розширення вокального діапазону в межах: фа малої-фа другої октави. Робота над правильним звукоутворенням та звуковеденням. Продовження оволодінням двоголосним співом, навичками ланцюгового дихання. Робота над чистою інтонацією, відчуттям двоголосся. Інтонаційні вправи у великому діапазоні на два-три голоси. Вправи на розвиток гармонічного слуху, спів без супроводу. Оволодіння різними видами вокалізації при грудному та головному регістрах. Спів секвенцій. Робота над чистим інтонуванням та унісоном. Закріплення отриманих навичок.

1.3. Інтервали, хроматична гама, тризвуки. Домінантовий септакорд. (24 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з домінантовим септакордом. Повтор пройденого матеріалу.

Практична частина. Спів гами C-dur вгору та вниз з назвами нот без супроводу. Спів мажорної гами вгору в унісон, вниз - на два голоси. Спів хроматичної гами з назвами нот та знаків: вгору-діези, вниз-бемолі. Спів хроматичної розпівки «Вьюга» по півтонах до терції вгору та вниз. Робота

над чистотою інтонування та відчуттям тону та півтону при виконанні. Спів інтервалів в межах октави. Спів мажорного тризвуку вгору та вниз в розгорнутому викладі(до мі соль до). Спів домінантового септакорду. Закріплення отриманих навичок.

Розділ 2. Робота над ансамблевим репертуаром (80 год.)

2.1. Аналіз, розбір та розучування пісень (60 год.)

Теоретична частина. Прослуховування пісень. Аналіз стилю вокального твору. Розбір мелодії, слів, ритмічного малюнку.

Практична частина. Розбір та вивчення тексту, ритмічного малюнку та мелодійної лінії, інтонаційна робота пофразно у піснях. Робота над диханням, фразуванням та ланцюговим диханням (в залежності від твору). Робота над чіткою дикцією та артикуляцією. Робота над правильним звукоутворенням. Спів голосних звуків «і», «е», «а», «о», «у» у правильній позиції та у поєднанні з приголосними звуками. Робота над звуковеденням у музичних фразах в залежності від характеру пісні (legato, staccato, non legato). Робота над атакою звука в залежності від характеру виконання. Відпрацьовування інтервалів. Розучування окремих партій у двоголоссі та трьоголоссі. Поєднання вивчених партій. Робота над чистим унісонним виконанням та єдиною манерою співу. Робота над чистим унісонним звучанням та елементами двоголосся у піснях без супроводу. Робота над динамічними відтінками (штрихи). Робота над піснями під супровід або a-capella.

2.2 Робота над художнім образом та виконавською майстерністю (20 год.)

Теоретична частина. Художній образ і його реалізація. Оволодіння техніками виконавської майстерності.

Практична частина. Відпрацьовування та вдосконалення виконавської майстерності для досягнення високих результатів. Робота над сценічними рухами та мімікою під час виконання пісень. Робота над єдиною манерою виконання, ансамблевим та гармонічним строем

3.Індивідуальна робота (72 год.)

Практична робота. Робота з солістами та малими формами. Вокальна робота. Розспівки на розвиток співацького діапазону, інтонаційна робота. Робота над музичним репертуаром, над інтонацією, дикцією, ритмічним малюнком, над правильним звукоутворенням та звуковеденням. Робота над атакою звука. Робота над штрихами. Робота над художнім образом та виконавською майстерністю у піснях. Робота з фонограмою та сценічні рухи. Участь у конкурсах, фестивалях, концертних програмах.

4. Концертно-масова робота (12 год.)

Практична частина. Участь в конкурсах та фестивалях різних рівнів. Участь в святах та концертних програмах. Творчі зустрічі з іншими колективами.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці повинні знати і розуміти:

- тризвуки;
- мажорний і мінорний лад;
- інтервали;
- домінантовий септакорд;
- засоби музичної виразності;
- поняття знаків альтерації(дієз, бемоль, бекар);
- хроматична гама, тон та напівтон;
- поняття ланцюгового дихання ;
- види дихання;
- інтервали;
- динамічні відтінки;
- фразування, динамічні відтінки у виконавському мистецтві;
- тексти і мелодію вивчених пісень.

Вихованці повинні вміти і застосовувати:

- володіти ланцюговим диханням;

- володіти різними видами вокалізації при грудному та головному регістрах;
- співати хроматичну гаму вгору вниз з назвами нот і знаків;
- вміти чисто інтонувати, співати в унісон;
- володіти навичками двоголосного та трьохголосного співу із супроводом та a-capella;
- співати та визначати інтервали в гармонічному та мелодичному розкладі;
- досконало володіти програмним репертуаром;
- вміло користуватися засобами музичної виразності.

Вихованці мають набути досвід:

- виконання двоголосних та трьохголосних творів, користуючись різними засобами музичної виразності ;
- виконавської майстерності;
- співу пісні без супроводу;
- виступати на сцені.

ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР МУЗИЧНИХ ТВОРІВ

Українські народні пісні, в обробці:

Веснянки: «Благослови мати», «Воротарю», «Вийди, вийди Іванку».

Купальські: «Ой на Івана, та й на Купала», «Рутонька» .

Колядки, щедрівки: «Добрий вечір тобі, пане господарю»,
«Із-за гороньки», «У Віфлеємі новина».

Авторські пісні:

«Веснянка» з репертуару гурту Алібі;

«Купальській вінок» сл. та муз. Ірина Доля;

«Квітка Душа» з репертуару Ніни Матвієнко;

«Батьки мої» з репертуару Ірини Федішин;

«Сонце України» з репертуару гурту Струни Серця;

«Серце рідної Землі» в обробці з репертуару Білоруського гурту;
 «Я люблю мою країну Україну» ;
 «Три поради» з репертуару гурту Струни Серця;
 «Йшла до Бога Україна» з репертуару гурту SoloMia.

Індивідуальна робота:

«Мальви» ;
 «Не твоя війна» з репертуару гурту Океан Ельзи;
 «Роду наш красний» з репертуару Ніни Матвієнко;
 «Diamonds» з репертуару Rihanna;
 «Чарівний скрипаль»;
 «Мамина хатина»;
 «Над Україною»;
 «Прірва» з репертуару гурту The Hardkiss;
 «Журавлі» з репертуару гурту The Hardkiss;
 «Комети»;
 «Derniere Danse» ;
 «Моя вишнева Україна» з репертуару гурту «Краплинки»;
 «Молода Україна» з репертуару Роксолани Залізник.

**Вищий рівень, другий рік навчання
 НАВЧАЛЬНО - ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

№ п/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		Теоретичних	Практичних	Усього
	Вступ	2	-	2
1.	Розділ 1. Вокально-ансамблева робота.	4	46	50
1.1	Вправи на розвиток артикуляції, дикції. Вправи на розвиток дихання	2	6	8
1.2	Практичні вокальні двоголосні вправи. Спів секвенцій.	-	20	20
1.3.	Інтервали, хроматична гама, тризвуки. Домінантовий септакорд.	2	20	22

2.	Розділ 2. Робота над ансамблевим репертуаром	6	74	80
2.1.	Аналіз, розбір та розучування пісень	4	56	60
2.2.	Робота над художнім образом та виконавської майстерністю	2	18	20
3.	Індивідуальна робота	-	72	72
4.	Концертно-масова робота	-	12	12
	Разом	12	204	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з творчими планами колективу.

Організаційні питання.

Розділ 1. Вокально-ансамблева робота (50 год.)

1.1 Вправи на розвиток артикуляції, дикції. Вправи на розвиток дихання (8 год.)

Теоретична частина. Артикуляція, розвиток чіткої дикції, розвиток вокального дихання.

Практична частина. Артикуляційні вправи (розігрівання м'язів язика, губ, щік, верхньої та нижньої щелепи) для покращення звуковимови. Вправи на розвиток чіткої дикції (скоромовки). Вправи на розвиток дихання з поступовим збільшенням тривалості. Вправи на розвиток діафрагмового дихання.

1.2 Практичні вокальні двоголосні вправи. Спів секвенцій (20 год.)

Практична частина. Вправи на розширення вокального діапазону в межах: фа малої-фа другої октави. Робота над правильним звукоутворенням та звуковеденням. Продовження оволодінням двоголосним співом, навичками ланцюгового дихання. Робота над чистою інтонацією, відчуттям двоголосся. Інтонаційні вправи у великому діапазоні на два-три голоси. Вправи на розвиток гармонічного слуху, спів без супроводу. Оволодіння різними видами

вокалізації при грудному та головному регістрах. Спів секвенцій. Робота над чистим інтонуванням та унісоном. Закріплення отриманих навичок.

1.3. Інтервали, хроматична гама, тризвуки. Домінантовий септакорд (22 год.)

Теоретична частина. Закріплення усього пройденого матеріалу.

Практична частина. Спів гами C-dur вгору та вниз з назвами нот без супроводу. Спів мажорної гами вгору в унісон, вниз - на два голоси. Спів хроматичної гами з назвами нот та знаків: вгору-діези, вниз-бемолі. Спів хроматичної розпівки «Вьюга» по півтонах до терції вгору та вниз. Робота над чистотою інтонування та відчуттям тону та півтону при виконанні. Спів інтервалів в межах октави. Спів мажорного тризвуку вгору та вниз в розгорнутому викладі(до мі соль до). Спів домінантового септакорду. Закріплення отриманих навичок.

Розділ 2. Робота над ансамблевим репертуаром (80 год.)

2.1. Аналіз, розбір та розучування пісень (60 год.)

Теоретична частина. Прослуховування пісень. Аналіз стилю вокального твору. Розбір мелодії, слів, ритмічного малюнку.

Практична частина. Розбір та вивчення тексту, ритмічного малюнку та мелодійної лінії, інтонаційна робота пофразно у піснях. Робота над диханням, фразуванням та ланцюговим диханням (в залежності від твору). Робота над чіткою дикцією та артикуляцією. Робота над правильним звукоутворенням. Спів голосних звуків «і», «е», «а», «о», «у» у правильній позиції та у поєднанні з приголосними звуками. Робота над звуковеденням у музичних фразах в залежності від характеру пісні (legato, staccato, non legato). Робота над атакою звука в залежності від характеру виконання. Відпрацьовування інтервалів. Розучування окремих партій у двоголосі та трьохголосі. Поєднання вивчених партій. Робота над чистим унісонним виконанням та єдиною манерою співу. Робота над чистим унісонним звучанням та

елементами двоголосся у піснях без супроводу. Робота над динамічними відтінками (штрихи). Робота над піснями під супровід або a-capella.

2.2 Робота над художнім образом та виконавської майстерністю (20 год.)

Теоретична частина. Художній образ та вміле використання вокальних технік, їх взаємозв'язок для покращення виконавської майстерності.

Практична частина. Відпрацьовування та вдосконалення виконавської майстерності для досягнення високих результатів. Робота над сценічними рухами та мімікою під час виконання пісень. Робота над єдиною манерою виконання, ансамблевим та гармонічним строем.

3.Індивідуальна робота (72 год.)

Практична робота. Робота з солістами та малими формами. Вокальна робота. Розспівки на розвиток співацького діапазону, інтонаційна робота. Робота над музичним репертуаром, над інтонацією, дикцією, ритмічним малюнком, над правильним звукоутворенням та звуковеденням. Робота над атакою звука. Робота над штрихами. Робота над художнім образом та виконавською майстерністю у піснях. Робота з фонограмою та сценічні рухи. Участь у конкурсах, фестивалях, концертних програмах.

4. Концертно-масова робота (12 год.)

Практична частина. Участь в конкурсах та фестивалях різних рівнів. Участь в святах та концертних програмах. Творчі зустрічі з іншими колективами.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці повинні знати і розуміти:

- тризвуки;
- мажорний і мінорний лад;
- інтервали;
- домінантовий септакорд;
- засоби музичної виразності;
- поняття знаків альтерації(дієз, бемоль, бекар);

- хроматична гама, тон та полутон;
- поняття ланцюгового дихання ;
- види дихання;
- інтервали;
- динамічні відтінки;
- фразування, динамічні відтінки у виконавському мистецтві;
- тексти і мелодію вивчених пісень.

Вихованці повинні вміти і застосовувати:

- володіти ланцюговим диханням;
- володіти різними видами вокалізації при грудному та головному регістрах;
- співати хроматичну гаму вгору вниз з назвами нот і знаків;
- вміти чисто інтонувати, співати в унісон;
- володіти навичками двоголосного та трьохголосного співу із супроводом та a-capella;
- співати та визначати інтервали в гармонічному та мелодичному розкладі;
- досконало володіти програмним репертуаром;
- вміло користуватися засобами музичної виразності.

Вихованці мають набути досвід:

- виконання двоголосних та трьохголосних творів, користуючись різними засобами музичної виразності ;
- виконавської майстерності;
- співати пісні без супроводу;
- виступати на сцені.

ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР МУЗИЧНИХ ТВОРІВ

Українські народні пісні, в обробці:

Веснянки: «Благослови мати», «Воротарю», «Вийди, вийди Іванку».

Купальські: « Ой на Івана, та й на Купала», «Рутонька» .

Колядки, щедрівки: «Добрий вечір тобі, пане господарю»,
«Із-за гороньки», «У Віфлеємі новина», «В полі, в полі», «Щедрий
вечір»

«Ой, у гаю при Дунаю»; «Ой, люлі, люлі»

Авторські пісні:

«Веснянка» з репертуару гурту Алібі;
«Мамина хатина»;
«Да-рі-на»;
«Купальській вінок» сл. та муз. Ірина Доля;
«Квітка Душа» з репертуару Ніни Матвієнко;
«Батьки мої» з репертуару Ірини Федишин;
«Сонце України» з репертуару гурту Струни Серця;
«Серце рідної Землі» в обробці з репертуару Білоруського гурту;
«Я люблю мою країну Україну» ;
«Три поради» з репертуару гурту Струни Серця;
«Йшла до Бога Україна» з репертуару гурту SoloMia.

Індивідуальна робота:

«Мальви» ;
«Не твоя війна» з репертуару гурту Океан Ельзи;
«Роду наш красний» з репертуару Ніни Матвієнко;
«Diamonds» з репертуару Rihanna;
«Чарівний скрипаль»;
«Закувала зозуленька»;
«Герої сини» з репертуару Тетяни Шарган
«Над Україною»;
«Прірва» з репертуару гурту The Hardkiss;
«Журавлі» з репертуару гурту The Hardkiss;
«Derniere Danse» ;
«Моя вишнева Україна» з репертуару гурту «Краплинки»;
«Молода Україна» з репертуару Роксолани Залізник.

Література:

1. Антонюк В.Г. Постановка голосу: навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів. Київ: Вища школа, 2000.
2. Ведмедеря М. О. Веселі нотки: пісні для дітей дошкіль. та молодш. шк. віку Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. 64 с.
3. Ведмедеря М. О. Веселкові барви: пісні для старшокласників та молоді Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. 127 с.: іл.
4. Гайворонський М. Співаник для дітей дошк. та шк. віку Київ: Музична Україна, 1993. 127 с.
5. Лепешко В. Співучі чорнобривці Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. 96 с.
6. Семеног О. Український фольклор: навч. посіб. Глухів: РВВ ГДПУ, 2004. 254 с.

7. Теоретичні аспекти та практичні засади методики постановки голосу: метод. реком. для студ. I–V курсів спеціальностей Музичне мистецтво і музична педагогіка і виховання. Івано-Франків., Вид.дизайн. відділ ЦІТ, 2007. 16 с.
8. Технологія звукоутворення в контексті вокально-виконавських реалій сучасності . Вісн. Прикарпат. ун-ту. Мистецтвознавство. Вип. ХУІІ–ХУІІІ. Івано-Франків., 2010.
9. Гордійчук М. Перлини української народної пісні. Київ: Муз.Україна, 1991. 383 с.
10. Юрко О.О. Вокальне виховання дітей та юнацтва в закладах загальної додаткової освіти Суми, 2005. 137 с.